

KKTC PİYASA FİYATLARI

ANALİZ RAPORU SUNUMU -

19 Ocak 2021

KIBRIS TÜRK TİCARET ODASI

DİGİ VERİ ARAŞTIRMA MERKEZİ

- **Ekonomilerde Çarpıcı Daralma (2020)**
 - Dünya ekonomisinde % 4,2 küçülme
 - Avro bölgesinde % 7,2 küçülme
 - KKTC'de % 20'nin üzerinde küçülme
 - İthalat ve ihracatta % 13-32 daralma
 - Doğrudan yabancı yatırımlarda %40 daralma
 - Uluslararası yolcu taşımacılığında % 44-80 daralma
- **Pandemi Süresince ve Sonrasında Devletlerin Rolü**

- KKTC’de Pahalılıkla Mücadele – «Fahiş Fiyat» Tartışması

Devletin “azami fiyat”, “azami kâr yüzdeliği” veya “üretici satış fiyatı” gibi sınırlama ve uygulamaları devreye sokması işlevsel midir?

«KKTC piyasasında fiyatların gerçekte ne düzeyde olduğu ekonomik yakınsama içinde olduğu Türkiye ile kıyaslandığında daha doğru bir şekilde ortaya çıkabilmektedir».

- KKTC'nin kendi içsel ve dışsal faktörlerinden kaynaklanan nedenlerle belirli ekonomik göstergelerde farklılıklar ortaya çıkabilmektedir.
 - Coğrafi konumunun yol açtığı navlun maliyetleri,
 - Yüksek enerji maliyetleri,
 - Kira maliyetleri,
 - Faiz oranları,
 - Banka muhabere ve sair ithalât giderleri ile vergi, harç ve resimleri

Bu faktörler "1977 Mal ve Hizmetler (Düzenleme ve Denetim) Yasası" 2'nci maddesinin "b" fıkrasında belli bir miktarda ürünün makul fiyatının belirlenmesi için de tespit edilmiştir.

YÖNTEM

1/1

- **KTTO Tarafından Piyasa Raf Fiyatlarının Tespiti**
 - 152 ürün, 3 market
 - Gıda, temizlik, kişisel bakım ürün grupları
- **Aynı Markalı Ürünlerin Aynı Miktar / Ağırlıktaki Türkiye Raf Fiyatlarının Tespiti**
 - Çevrimiçi sipariş siteleri (2+)
- **Fiyat Karşılaştırma**
 - En ucuz market raf fiyat farkı
 - Ortalama fiyat farkı

ÜRÜN GRUPLARI VE ENFLASYON SEPETİ İÇİNDEKİ PAYLARI

1/1

Ürün Grubu	Sepetteki Pay (%)
Makarna Çeşitleri	0,14
Pirinç Çeşitleri	0,22
Teneke Sıvı Yağ	0,31
Çamaşır Tozları	0,24
Yumuşatıcı (Konsantre)	0,03
Yumuşatıcı	0,13
Deodorantlar	0,05
Şampuanlar	0,12
Çamaşır Suyu(Jel)	0,02
Tuvalet Kâğıdı	0,25
Çocuk Mamaları	0,12
Diş Macunu	0,06
Islak Mendil	0,05

Ürün Grubu	Sepetteki Pay (%)
Duş Jeli	0,05
Mop (İplikli)	0,03
Kalıp Sabun	0,01
Sıvı Sabun	0,06
Konserve Nohut	0,05
Ton Balık	0,13
Bolibif	0,19
Bulaşık Deterjanı	0,15
Sprey Mutfak	0,01
Zeytin	0,09
Bulgur	0,08
Bebek Bezi	0,21
Toplam	2,59

ÜRÜNLERİN KARŞILAŞTIRMASI

1/7

- **Gıda Ürün Grubu**

- Makarna, pirinç, sıvı yağ, çocuk maması, konserve nohut, ton balığı, zeytin, bulgur

- **Temizlik Ürün Grubu**

- Çamaşır tozları, yumuşatıcı (konsantre), çamaşır suyu, tuvalet kağıdı, ıslak mendil, kalıp sabun, sıvı sabun, bulaşık deterjanı, sprey mutfak

- **Kişisel Bakım Grubu**

- Deodorant, şampuan, diş macunu, duş jeli, bebek bezi

ÜRÜNLERİN KARŞILAŞTIRMASI

2/7

Ürünler	En ucuz Market Raf Fiyatı Farkı (%)	Ortalama Fiyat Farkı (%)
Makarna çeşitleri	18,10	15,98
Pirinç çeşitleri	24,81	34,34
Sıvı yağ	-6,10	9
Çamaşır tozları	-16,57	5,61
Yumuşatıcı (konsantre)	-16,72	-2,34
Yumuşatıcı	-6,11	2,4
Deodorantlar	-18,51	-0,32
Şampuanlar	-19,65	5,05
Çamaşır suyu	-19,65	24,39
Tuvalet kâğıdı	-27,13	-15,32
Çocuk mamaları	-14,40	-7,99

ÜRÜNLERİN KARŞILAŞTIRMASI

3/7

Ürünler	En ucuz Market Raf Fiyatı Farkı (%)	Ortalama Fiyat Farkı (%)
Diş macunu	8,51	-12,87
Islak mendil	-38,82	-25,04
Duş jeli	-16,26	-1,48
Kalıp sabun	7,96	53,18
Sıvı sabun	-5,81	5,29
Konserve nohut	-10,50	8,79
Ton balık	-0,15	-0,06
Bulaşık deterjanı	-13,46	-10,22
Sprey mutfak	-22,3	-0,23
Zeytin	39,71	39,71
Bulgur	13,08	49,18
Bebek bezi	-5,41	11,24

ÜRÜNLERİN KARŞILAŞTIRMASI

4/7

- **Pirinç:** KKTC'deki yedi farklı pirinç markasının fiyatları alınmasına rağmen bu markalardan sadece bir tanesi Türkiye'de bulunabilmiştir. Bulunan bir markanın fiyatı ile KKTC'deki en ucuz fiyat karşılaştırıldığında KKTC'nin %24,81 daha pahalı, ortalama fiyat karşılaştırıldığında %30,34 daha pahalı olduğu görülmüştür.
- **Karşılaştırılan ürünün kilogram fiyat aralığı KKTC'de 24,9 TL ile 28,7 TL arasında değişirken, yerli 6 üründeki kilogram fiyat aralığı 11,25 TL ile 17,81 TL arasındadır.**

ÜRÜNLERİN KARŞILAŞTIRMASI

5/7

- **Zeytin:** KKTC'den verilen 4 farklı markanın bir tanesi Türkiye'de bulunabilmiştir. Buna göre, en ucuz raf fiyatı baz alındığında KKTC'nin %39,71, ortalama fiyat baz alındığında ise %24,41 daha pahalı olduğu tespit edilmiştir.
- Karşılaştırılan ürünün kilogram fiyatı KKTC'de 29,2 TL ile 35,98 TL arasında değişirken, yerli markaların kilogram fiyat aralığına bakıldığında ise bir kilogram zeytinin fiyatı 25,25 TL ile 37,24 TL arasında değişmektedir.

ÜRÜNLERİN KARŞILAŞTIRMASI

6/7

- **Bulgur:** Verilen 5 farklı markadan bir tanesi Türkiye’de bulunabilmiştir. Buna göre, en ucuz raf fiyatı baz alındığında KKTC’nin %13,08, ortalama fiyat baz alındığında ise %49,18 daha pahalı olduğu tespit edilmiştir.
- Karşılaştırılan ürünün kilogram fiyatı KKTC’de 8,99 TL ile 13,95 TL arasında değişirken, yerli markaların kilogram fiyat aralığına bakıldığında ise bir kilogram bulgurun fiyatı 4,99 TL ile 9 TL arasında değişmektedir.

ÜRÜNLERİN KARŞILAŞTIRMASI

7/7

- **Tuvalet Kâğıdı:** Verilen 9 farklı tuvalet kâğıdı markasından 6 tanesi Türkiye’de bulanabilmiştir. Buna göre, en ucuz raf fiyatı baz alındığında KKTTC’nin %27,13, ortalama fiyat baz alındığında ise %15,32 daha ucuz olduğu tespit edilmiştir.
- **Karşılaştırılan ürünlerin 100 adete endekslenmiş fiyat aralığı** KKTTC’de 91,04 TL ile 161,45 TL arasında değişirken, yerli üç markanın fiyat aralığı 91,25 TL ile 124,96 TL arasında değişmektedir.

ÜRÜN GRUPLARININ KARŞILAŞTIRMASI

1/1

Ürün Grubu	En ucuz Market Raf Fiyatı Farkı (%)	Ortalama Fiyat Farkı (%)
Gıda	-7,25	-2,41
Temizlik	-19,42	-8,23
Kişisel Bakım	-7,32	3,60

TÜM ÜRÜNLERİN TEK SEPETTE KARŞILAŞTIRMASI

1/1

	En ucuz Market Raf Fiyatı Farkı (%)	Ortalama Fiyat Farkı (%)
Tüm Ürünler (Tek Sepette)	-12,42	-2,32

SONUÇ VE ÖNERİLER

1/8

- Her serbest piyasada olduğu gibi KKTTC'deki ürünlerin marketlerdeki raf fiyatları arasında ciddi farklılıklar görülmektedir.
- **Bazı ürünlerin fiyatları KKTTC içerisinde farklı marketlerde yarı yarıya bile fark edebilmektedir.**

SONUÇ VE ÖNERİLER

2/8

- İncelenen ürünlerde fahiş bir fiyat olmadığı açıkça görülmektedir.
- Öte yandan, serbest piyasa gereği KKTC içerisindeki farklı marketlerde olabilen önemli fiyat farkları gibi, KKTC ve Türkiye'deki marketlerin raf fiyatları arasında da farkların olması olağan bir durumdur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

3/8

- Fiyatların devlet tarafından tespit edilmesi durumunda rekabet koşulları ortadan kalkacağı gibi bu durumun KKTC’de et, süt, elektrik gibi ürünlerde tecrübe edildiği üzere son kullanıcıların serbest piyasanın belirleyeceği fiyatlardan daha yüksek fiyatlarla karşı karşıya kalmasına yol açacağı değerlendirilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

4/8

- Verilen gıda ürünlerinin tamamı aynı marka ve gramaj bazında karşılaştırılmamıştır.
- Tam karşılaştırılabilen makarna, nohut, çocuk maması, sıvı yağ gibi gıda ürünlerinde KKTC'nin daha pahalı olduğu tespit edilmiştir.
- **Ancak tüm gıda ürünlerinden bir sepet yapıldığında KKTC'nin az bir farkla da olsa daha ucuz olduğu görülmüştür.**
- *Tam bir karşılaştırma yapılırsa gıda ürünlerinin KKTC'de daha pahalı olduğu görülebilecektir.*

SONUÇ VE ÖNERİLER

5/8

- Bulgur, zeytin ve pirinçte birer ürünle karşılaştırma yapılabilmüş ve bu ürünlerde KKTTC'nin daha pahalı olduğu tespit edilmekle birlikte, bu ürünlere ilişkin yerli markaların fiyatlarının daha ucuz olduğu görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

6/8

- KKTC'nin coğrafi konumundan kaynaklı ulaşım maliyetleri ile işçilik (%20+) ve elektrikteki sabit maliyetleri (%40+) ve ölçek dezavantajından kaynaklı özellikleri de dikkate alındığında, Türkiye'deki spesifik bazı ürünlerle fiyat karşılaştırması yapıp fiyatların fahiş olduğunu ileri sürmek fazla iddialı bir yaklaşım olacaktır.
- **Fiyatların daha objektif ve bilimsel bakış açısıyla genel olarak değerlendirilmesi uygun olacaktır.**

SONUÇ VE ÖNERİLER

7/8

- Piyasaya müdahalenin sonuçlarının fiyatların ucuzlamasına imkân vermediği de belli başlı girdi fiyatları, imalatçıya ve perakendeciye satış fiyatları devlet tarafından belirlenen ve bunun dışında önemli miktarda sübvansede edilen 1 (bir) LT. UHT süt fiyatıyla Türkiye'deki 1 (bir) LT. UHT süt fiyatı karşılaştırmasıyla görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

8/8

- Gelineen aşamada tüm diğer devletler gibi KKTC'nin de serbest piyasayı askıya alacak / rafa kaldıracak değil bilakis güçlendirecek bir anlayışla ekonomiye yön vermesi ve serbest piyasanın kurumsallaştırılması yönünde gerekli yapısal düzenlemelere ve rekabeti artıracak politikalara yoğunlaşması sayesinde pahalılıkla mücadele zemininin güçleneceği değerlendirilmektedir.

TEŞEKKÜR EDERİZ.

KTTO Konferans Salonu, Lefkoşa

KIBRIS TÜRK TİCARET ODASI

DİGİ VERİ ARAŞTIRMA MERKEZİ